

پاداش نهایی عراق:

تاملی بر صنعت نفت عراق

دکتر بهزاد شاهنده*

ولی کوزه گر کالجی**

چکیده

نفت از اوایل قرن گذشته همواره به عنوان یک کالای راهبردی مطرح بوده است و امروزه نیز یکی از مولفه های تاثیرگذار در تولید ثروت و قدرت به شمار می آید. بررسی وضعیت جهانی انرژی حاکی از آن است که نفت همچنان جایگاه خود را به عنوان مهم ترین حامل انرژی حفظ خواهد کرد.

منطقه ی خاورمیانه با دارا بودن ذخایر عظیم نفت و گاز همواره نقشی کلیدی در تحولات بازار جهانی انرژی ایفا نموده و عاملی تعیین کننده در شکل دهی به چالش های سیاسی و رقابت قدرت های فرامنطقه ای به ویژه ایالات متحده آمریکا بوده است. در واقع مساله ی تامین امنیت انرژی همواره به عنوان یکی از اولویت های حاکم بر سیاست خارجی آمریکا در منطقه خاورمیانه مطرح بوده است ، به گونه ای که تاثیر آن را می توان در رفتار عملی آمریکا در اشغال عراق و نحوه ی تعامل واشنگتن با کشورهای نفت خیز منطقه مشاهده کرد.

این مقاله ضمن بررسی تحولات و چالش های صنعت نفت عراق پس از حمله ی ایالات متحده به این کشور و پایان تحریم های سازمان ملل متحد می پردازد و تاثیر ورود نفت عراق بر بازار جهانی این محصول را مورد ارزیابی قرار می دهد.

واژه های کلیدی : پاداش نهایی ، بازار نفت ، سرمایه گذاری خارجی

* استاد علوم سیاسی دانشگاه مطالعات خارجی هانکوک کره جنوبی

** دانشجوی رشته ی علوم سیاسی دانشگاه مازندران

مقدمه

امروزه تردیدی وجود ندارد که منطقه ی خاورمیانه و به ویژه خلیج فارس ، منبع عمده ی نفت جهان باقی خواهد ماند. کارشناسان امر با برآوردهای مختلف بر این نکته اتفاق نظر دارند که تولید کنندگان نفت خاورمیانه به عنوان کانون امنیت نفت جهان باقی خواهند ماند . اخیراً نفت منطقه ی خاورمیانه در حدود ۳۰ درصد تولید جهانی این ماده و بیش از ۴۰ درصد صادرات نفتی را به خود اختصاص داده است. منطقه ی خاورمیانه با دارا بودن حدود ۷۰ درصد ذخایر شناخته شده کبره ی زمین ، تنها منطقه ای است که قادر به پاسخگویی به رشد عظیم تقاضای نفت جهان می باشد. پیش بینی می شود که تولید کنندگان منطقه ی خلیج فارس ۵۴ تا ۶۷ درصد صادرات نفت جهان درسال ۲۰۲۰ میلادی را تامین کنند. (Shahandeh , 2005)

در حال حاضر عربستان سعودی یک بازیگر کلیدی به شمار می آید. این کشور با در اختیار داشتن ۲۶۲ میلیارد بشکه نفت ، یک چهارم ذخایر اثبات شده ی نفت جهان را داراست و بزرگ ترین تولید کننده ی منفرد این محصول به شمار می آید. ایران با در اختیار داشتن ۱۳۳ میلیارد بشکه در مرتبه دوم قرار دارد . با وجود این که هردو کشور ایران و عربستان در حال تولید با حداکثر ظرفیت تولید خود هستند ، اما تنها می توانند بخشی از کمبود های آینده را برطرف کنند.

بعد از این دو کشور ، عراق قرار دارد ؛ با نفت فراوان و کیفیت بالا که می تواند با هزینه ی بسیار پایین تولید شود . از این رو نفت برای عراق می تواند بسیار سود آور باشد که برخی به درستی از آن به عنوان **پاداش نهایی**^۱ یاد کرده اند . ذخایر اثبات شده ی عراق که در حدود ۱۱۲ میلیارد بشکه نفت است ، این کشور را در رتبه سوم پس از عربستان سعودی و ایران قرار می دهد. اداره ی اطلاعات انرژی^۲ وابسته به وزارت انرژی ایالات متحده^۳ ، منابع عراق را ۲۲۰ میلیارد

1- Ultimate Prize

2- Energy Information on Administration- (EIA)

3- US. Department of Energy

بشکه برآورد کرده است.^۱ (Shahandeh , 2006) با توجه به بی ثباتی سیاسی ، جنگ و تحریم های صورت گرفته که از اکتشاف در بخش های عظیمی از سرزمین عراق جلوگیری نموده است ، این احتمال وجود دارد که ۱۰۰ میلیارد بشکه نفت دیگر در بیابان های غربی عراق در زیر زمین مدفون باشد.

البته در حال حاضر ، این ظرفیت صرفاً بالقوه است . صنعت نفت عراق در نتیجه ی جنگ ایران و عراق در سال های ۱۹۸۸-۱۹۸۰ ، جنگ خلیج فارس در سال ۱۹۹۱ (که گاهی اوقات جنگ دوم خلیج فارس نامیده می شود - اولین آن به جنگ ایران و عراق اطلاق می شود) و فقدان سرمایه گذاری و نگهداری نامناسب پس از جنگ ، شدیداً آسیب دیده است.

در طی دهه ی ۱۹۹۰ میلادی ، تحریم ها به صورت موثری طرح های مربوط به اضافه نمودن میادین جدید تولید را متوقف کرد. این امر ، همچنین باعث کمبود شدید در تجهیزات میادین نفتی و لوازم یدکی گردید. (به دلیل این تحریم ها ، ایالات متحده از واردات تجهیزات با ارزش تقریبی ۴ میلیارد دلار به عراق جلوگیری کرد) . ضمناً شیوه های بحث انگیز استفاده شده برای افزایش استخراج از میادین موجود ، ممکن است به برخی از ذخایر آسیب رسانده باشد و موجب کاهش استخراج در کوتاه مدت شده باشد.

در مقطعی که امکانات در حال بازسازی است ، شیرهای نفت عراق کاملاً باز خواهند بود . برخی تحلیل گران مدعی اند که عراق می تواند بین ۸ تا ۱۰ میلیون بشکه نفت در روز را طی یک دوره کوتاه ده ساله و یا کمتر تولید کند و نهایتاً به بیش از ۱۲ میلیون بشکه در روز برساند . پاداش عراق می تواند این باشد ! (Shahandeh , 2007)

تاثیر ورود نفت عراق بر بازارهای جهانی

تاثیرافزایش تولید عراق بر بازار جهانی چندان با بزرگنمایی همراه نیست. عربستان سعودی، دیگر تولیدکننده عمده ای نخواهد بود که بتواند به تنهایی بازارهای نفت جهان را تحت تاثیر قرار دهد. بدیهی است روابط ایالات متحده و عربستان سعودی در پی حملات تروریستی یازده سپتامبر بیش از آنچه رسماً از سوی دو طرف اعلام شده، به سردی گراییده است. در این میان ایران به مانند همیشه انعطاف ناپذیر است و عراق نیز محتاطانه در پی پرنمودن خلایق است که می تواند ایجاد شود.

در مقاله ای در *Scotland's Sunday Herald* یک دیپلمات آمریکایی که نخواست نامش فاش شود اعلام کرد که "یک عراق بازسازی شده تنها جانشین مناسب راهبردی بلند مدت برای عربستان سعودی است. این موضوع تغییر راهبردی در میانه ی راه نیست بلکه ایجاد یک رژیم دست نشانده ی آمریکا در بغداد یک ضرورت راهبردی است".

(*Scotland's Sunday Herald*, 2005)

بازکردن شیرهای نفت عراق، بازارهای جهانی را متلاطم خواهد کرد و قیمت ها را به نحو چشمگیری کاهش خواهد داد. اوپک که پیش از این دچار کشمکش درونی شده است با مساله افزایش ظرفیت و نیز تمایل اعضایش برای تولید بالاتر از سهمیه مجاز بوده است، ممکن است در اثر چانه زنی مخرب در بین اعضا، در آستانه فروپاشی قرار گیرد.

همچنین حجم عظیم نفت عراق، تاثیر سایر عرضه کنندگان نفت مانند روسیه، مکزیک و ونزئلا بر روی باز نفت را محدود خواهد کرد. قیمت های پایین تر می تواند نفت روسیه را، که پرهزینه و غیر رقابتی است و همچنین چشم انداز جذب سرمایه گذاری خارجی به منظور بهره برداری از میادین نفتی سیبری را تحت الشعاع قرار دهد.

با توجه به اقتصاد ضعیف روسیه و وابستگی بالای آن به درآمدهای حاصل از صادرات نفت، نفت ارزان عراق می تواند یک توفان سهمگین برای اقتصاد روسیه تلقی شود. آلکسی آرباتوف (*Aleksei Arbatov*) نایب رئیس کمیته ی دفاعی پارلمان روسیه پیش بینی کرده است که فروش نفت بدون محدودیت از جانب رژیم جدید عراق موجب از هم پاشیدگی بودجه روسیه شود. (*McQuaig*, 2005)

نفت عراق و جذب سرمایه گذاری خارجی

همان طور که پیشتر بدان اشاره شد، عراق یک پاداش کلیدی است زیرا با قرار گرفتن در قلب منطقه ای که غنی ترین ذخایر نفت جهان در آن قرار دارد، سرمایه ای سهل الوصول است. در این منطقه اثری از یخبندان و آب های عمیق نیست بلکه دریاچه های عظیمی از نفت مانند میوه هایی رسیده و آماده چیدن، درست زیر خاک قرار دارند.

عراق نه تنها دارای مقادیر عظیمی از نفت سهل الوصول است بلکه این نفت تقریباً دست نخورده باقی مانده است. فادل گیت (Fadel Gheit) یک تحلیل گر نفتی در شرکت مشهور اوپن هایمر (Oppenheimer) در وال استریت معتقد است که منطقه بکری است که فوق ستاره ی آینده ی بازار نفت خواهد بود. بدین دلیل است که بیشترین توجه در سطح جهان را به خود اختصاص داده است. (Oppenheimer Quarterly Report, 2004)

در اسناد ویژه ای که به دستور دادگاه و برای مخالفت با دولت بوش به صورت یک نمودار دو صفحه ای با عنوان « متقاضیان خارجی میدین نفتی عراق » منتشر شده است نام ۶۳ شرکت نفتی از ۳۰ کشور جهان و میدین نفتی که هر کدام از این شرکت ها بر سر آن با رژیم صدام حسین مذاکره کرده اند، آمده است. (Alexander Oil and Gas report analysis, 2007)

در میان این شرکت ها نام رویال داچ / شل هلند (Royal Dutch / Shell)، لوکویل روسیه (Lukoil)، فرانسس توتال ای ال اف اکویشاین (Frances Total ELF Aquitaine) به چشم می خورد که همگی به منابع عظیم ۲۵ میلیارد بشکه ای میدان نفتی مجنون (Majnoon) علاقه مند بودند. دولت حاکم در بغداد به صورت اصولی با طرح شرکت فرانسوی برای توسعه این میدان نفتی عظیم موافقت کرده بود. شرکت لوکویل (Lukoil) روسیه نیز در سال ۱۹۹۷ برای بازسازی و توسعه میدان قرنه غربی (Western Qurna) با ذخایری در حدود ۱۵ میلیارد بشکه قراردادی را منعقد کرده بود. شرکت ملی نفت چین Chinas National Petroleum

(Corporation) قراردادی را برای استخراج ذخایر رومیلیه شمالی (North Rumalialh) امضاء کرده بود و...

همچنین به دستور دادگاه ، نقشه ای منتشر شد که در آن جنوب غرب عراق دقیقاً به ۹ بلوک اکتشافی تقسیم شده است . این نقشه مانند سوپرمارکتی است که مشتریان می توانند در آن کالای مورد نظر خود را به آسانی بیابند. بلوک ۱ ممکن است Strip Loin باشد ، بلوک ۲ و ۳ شاید از نظر مقدار ذخایر نفتی متوسط باشند اما بلوکی که قرارداد آن با فرانسوی ها منعقد شده ، میدان نفتی مجنون بود و به همین دلیل فرانسه به شدت با حمله آمریکا به عراق مخالفت می کرد.

اسناد نشان می دهد که پیش از تهاجم ایالات متحده ، چگونه شرکت های خارجی به خوبی برای مواجهه با پیچیدگی های پیش رو در عراق سازماندهی شده بودند ، در حالی که شرکت های عمده ی آمریکایی بعد از سال ها خصومت بین عراق و ایالات متحده ، عمدتاً خارج از صحنه بودند ! علاوه براین ، در صورتی که تحریم های سازمان ملل متحد علیه عراق به آسانی برداشته می شد ، شرکت های عمده ی ایالات متحده بازرگانان بزرگ این بازی می بودند.

همان طور که در گزارش بانک Deutsche آلمان در اکتبر ۲۰۰۲ به این نکته اشاره شده است ، شرکت های عمده ی ایالات متحده در مقابل زبانی که مذاکره ی احتمالی صدام حسین با سازمان ملل درخصوص برداشتن تحریم ها به دنبال داشت ، ایستادگی کردند. بنابراین تهاجمی با پنهانی واهی یعنی متهم کردن عراق به دراختیار داشتن سلاح های کشتار جمعی^۱ تحقق پاداش نهایی را عقیم گذاشته بود و مساله اصلی ، کنترل مستقیم منابع نفتی دست نخورده و عظیم عراق شد.

بعد از اشغال عراق در سال ۲۰۰۳ ، غول های نفتی ایالات متحده و به میزان کمتر بریتانیای کبیر امتیازات دسترسی به منابع نفت عراق را به دست آوردند. شایان ذکر است که کنترل بر نفت عراق از زمان ملی شدن نفت در سال ۱۹۷۲ ممنوع شده بود.

در حال حاضر شرکت های اکسون (Exxon)، بی پی (BP)، شل (Shell) و چورون (Chevron) سهم عمده ی اغلب میادین نفتی سودآور جهان را در اختیار دارند. تنها تعداد کمی از آنانی که با صنعت نفت آشنایی داشتند می توانستند سود دهها میلیارد دلاری سالیانه منابع عظیم نفتی عراق را درک کنند.

برآوردهای صورت گرفته از ذخایر نفت عراق

به منظور ارزیابی بیشتر و نشان دادن پتانسیل های نفتی عراق، جدول های ذیل ارائه شده است (برآوردهایی از سودهای بالقوه در عراق). هدف از این جدول ها نشان دادن سودهای بلند مدت ممکن در عراق برای کلیه ی شرکت های نفتی است، با این فرض که یک یا چند شرکت در همه ی میادین کشور تولیدکننده مشارکت خواهند داشت. وضعیت دقیق حقوقی نفت عراق در این جا مد نظر نیست اگرچه حکومت جدید ممکن است یکی از حالت های زیر را درپیش گیرد:

- ۱- سرانجام صنعت را خصوصی کند (که به نظر غیر محتمل می رسد)
- ۲- یک شرکت ملی را حفظ کند که در موافقت نامه های مشترک تولید وارد شود و به شرکت ها دوره های زمانی مطلوب را پیشنهاد کند، با فرض هر دو مورد، این شرکت ها سود دهی خود را حفظ می کنند.

تجزیه و تحلیل ها از چهار متغیر کلیدی بهره می برد که هرکدام مستقل از دیگری است. این متغیرها در جدول شماره ۱ نمایش داده شده که بیانگر چهار نتیجه ی احتمالی برای هریک از چهار متغیر است. شایان یادآوری است که هیچ رابطه ی ضروری بین متغیرها در ردیف وجود ندارد، از این رو (برای مثال) ذخایر ممکن است ۴۰۰ میلیارد بشکه باشد اما بازیابی ممکن است ۶۵٪ و میانگین نرخ اجاره نفت ۳۰ دلار باشد.

جدول شماره ۱

ذخایر نفت عراق	میانگین بهای اجاره نفت در هر بشکه (دلار آمریکا)	نرخ بازیابی	سهم شرکت های خصوصی از اجاره بها
۱۱۲	۲۰ دلار	٪۶۵	٪۴۰
۲۰۰	۳۰ دلار	٪۷۰	٪۵۰
۳۰۰	۳۵ دلار	٪۷۵	٪۶۰
۴۰۰	۴۰ دلار	٪۸۰	٪۷۰

ذخایر نفت چه میزان است؟ این تخمین ها بر اساس برآوردهای صورت گرفته از سوی کارشناسان این صنعت است. میانگین نرخ اجاره نفت چقدر است؟ این مسئله به شکاف بسیار عظیم بین هزینه تولید (برای عراق ۱ دلار در هر بشکه برای نفت بسیار ارزان برآورد می شود) و بهای یک بشکه نفت در بازارهای جهانی برمی گردد. برآورد بهای بین المللی، یک میانگین پنجاه ساله در دوره های واقعی (تورم تعدیل شده)، بر مبنای بهای نفت pf سال ۲۰۰۴-۵ است.

بنابراین پایین ترین برآورد، یک میانگین بسیار پایین با بهای ۲۱ دلار برای هر بشکه را در نظر می گیرد، درحالی که بالاترین برآوردها یک بهای بالا به میزان ۴۱ دلار برای هر بشکه تحت شرایط کمبود فزاینده آینده را منظور می کند. (برای سال ۲۰۰۶، قیمت های بیش از ۶۰۰ دلار نیازمند سازگاری در برآوردها هستند). نرخ بازیابی چگونه است؟ آیا درصدی که عموماً تصور می شود به خاطر کیفیت بسیار مطلوب منابع نفت عراق (این سرمایه سهل الوصول) در عراق بالا باشد با معیارهای صنعتی قابل قیاس است؟

اجاره بهای مناسب توسط شرکت های خصوصی چقدر است؟ به برآوردهای سهم کل اجاره بها ی (سود) کسب شده توسط شرکت ها بعد از کسر مالیات های دولتی، کارمزدها، موافقت نامه های تولید مشترک و سایر کسورات (تخفیف ها) اطلاق می شود. اگر چه شرکت ها سهام

بیشتری از دهه ی ۱۹۷۰ میلادی در اختیار گرفته اند ، روند کنونی در حال حرکت به سمت سهام های باارزش تر در دامنه ی برآوردهای نشان داده شده زیر است.

جدول شماره ۲ چهار متغیر را به منظور برآورد سودهای بالقوه برای شرکت های نفت در عراق مورد استفاده قرار می دهد. برای درک کلان بودن این سودها ، آگاهی از این امر می تواند مفید باشد که سودهای جهانی پنج شرکت بزرگ نفتی جهان در سال ۲۰۰۲ بالغ بر ۳۵ میلیارد دلار بود. برآوردهای محافظه کارانه برای سودهای سالانه در عراق ۹۵ میلیارد دلار است . تنها در عراق ! این میزان سه برابر مجموع سود جهانی است ! این تحلیل گر حتی دامنه ای از پایین ۶۰۰ میلیارد دلار تا بالای ۹ میلیارد دلار را پیش بینی می کند که جایزه ی نهایی است .

جدول شماره ۲

برآوردها	سود کل (میلیارد دلار آمریکا)	میانگین سود سالیانه برای ۵۰ سال (میلیارد دلار آمریکا)
حداقل	۵۸۲ دلار	۱۲ دلار
دامنه ی متوسط روبه پایین	۱/۷۵۰ دلار	۳۵ دلار
دامنه ی متوسط روبه بالا	۴/۰۵۰ دلار	۸۱ دلار
بیشترین احتمال	۴/۷۲۵ دلار	۹۵ دلار
حداکثر	۸/۹۶۰ دلار	۱۷۹ دلار

کارشناسان صنعت نفت بیشتر چه معیارهایی را مناسب می دانند ؟ برآورد سود شرکت های سهامی بر اساس فرضیات زیر محاسبه می شود:

- ۱- ۳۵۰ میلیارد بشکه ذخایر نفتی
- ۲- ۳۰ دلار اجاره بهای نفت برای مدت زمانی بیش از ۵۰ سال
- ۳- نرخ بازیابی ۷۵٪ و
- ۴- درصد اجاره بهای اختصاص یافته توسط شرکت های خصوصی به میزان ۶۰٪.

(Christian Science monitor , 2005)

چالش های پیش روی صنعت نفت عراق

اما چالش های مهمی پیش رو است. از زمان اشغال عراق، ناکامی در ساختن بخش های کلیدی صنعت نفت عراق، از تولید نفت جلوگیری کرده است. این کاستی ها عراق را از کسب احتمالی صد هابیلیون دلار محروم کرده و یا منجر به لغو چندین پروژه ی حیاتی برای بازسازی صنعت نفت عراق شده است.

این مشکلات در برخی موارد با موضوعات امنیتی، نگهداری نامناسب و منازعات بین ایالات متحده و پیمان کاران عمده مانند کی بی آر هوستن (Houston-based KBR)، یکی از شرکت های فرعی شرکت هالیبرتون (Halliburton) پیوند خورده است. با وجود صرف بیش از ۳۱ میلیارد دلار از سوی ایالات متحده، تولید نفت پایین تر از سطح تولید پیش از جنگ به میزان ۲/۵ میلیون بشکه در روز و پایین تر از برنامه تعیین شده دسامبر ۲۰۰۴ یعنی ۳ میلیون بشکه در روز باقی مانده است. (Global Policy Forum, 2004)

مصاحبه ها و اسناد منتشر شده از جانب افشاگران وجود مشکلاتی را حداقل در سه پروژه حیاتی تولید نفت عراق نشان می دهد:

- Qamat Ali Water Treatment Plant؛ این مجموعه ی عظیم پمپاژ برای تزریق آب به میادین نفتی جنوب به منظور استخراج نفت، ضروری است. بر اساس یک قرارداد غیر مناقصه ای، KBR موظف به تعمیر این مجموعه با هزینه ای بالغ بر ۲۲۵ میلیون دلار گردید. اما این قرارداد خطوط لوله ی نشتی حمل کننده آب به میادین را شامل نمی شد. در نتیجه، آب نمی تواند به صورت قابل اطمینانی توزیع شود و این مساله نگرانی فزاینده ای را به وجود می آورد که شاید برخی از میادین نفت عراق هیچگاه نتوانند احیا شوند.

- خطوط لوله الفتح (AL Fathrah)؛ به عنوان بخشی از قرارداد غیر مناقصه ای، ایالات متحده به KBR پروژه ای با ارزش بیش از ۷۰ میلیون دلار را برای بازسازی یک شبکه خطوط لوله در پایین رودخانه فرات (Tigris) واگذار کرد. هرچند که پروژه ی مذکور غیر منطقی به نظر می رسید. در پایان پروژه، کمتر از نیمی از خطوط تکمیل شده بود و پروژه به پیمانکار دیگری واگذار

گردید. این تاخیر، مشکلات انتقال نفت را وخیم تر نموده است و عراق را وادار به تزریق میلیون ها بشکه نفت برگشتی به زمین نمود که اقدامی زیان بخش برای میداین نفتی و محیط زیست به شمار می آید.

- تعمیرات چاه های نفت جنوب بعد از این که KBR ادامه فعالیت بدون تضمین ایالات متحده را به منظور جلوگیری از طرح دعوی احتمالی رد کرد. یک پروژه‌هی ۳۷ میلیون دلاری برای افزایش تولید دوازده میدان نفتی عراق لغو شد.

علی رغم آرامش نسبی در جنوب عراق، پاره ای مشکلات جدی در این منطقه به وجود آمد. نوسازی زیرساخت نفت عراق در شمال به واسطه ی مسایل امنیتی مختل شده است، میداین نفتی جنوب که اکثریت تولید نفت را تشکیل می دهد، تنها چند مرتبه از زمان اشغال مورد حمله واقع شده است.

برخی برآورد می کنند که اگر ایالات متحده به صورت موفقیت آمیزی تعمیرات برنامه ریزی شده را به اتمام رسانده بود، عراق قادر به تولید بیش از ۵۰۰/۰۰۰ بشکه نفت اضافی در روز می شد. این تفاوت، درآمدی بیش از ۸ میلیارد دلار در سال را موجب خواهد شد، مبلغی که دولت عراق به جای دولت آمریکا می توانست برای ساخت مدارس جدید و بیمارستان ها و بهبود امنیت عراق وجایگزین سازی نیروهای ایالات متحده مورد استفاده قرار دهد.

باوجود موارد پیش گفته، حقایق بیان گر آن است که روند نوسازی صنعت نفت عراق حاکی از نشانه هایی امیدوار کننده برای آینده است. به منظور تقویت مجدد تلاش های مربوط به نوسازی، ایالات متحده یک شرکت آمریکایی - استرالیایی را مامور کرد تا پروژه های مختلفی را که توسط KBR با تاخیر مواجه شده اند، به اتمام برساند. (U.S. Department of Energy, 2007)

نزدیک به بیش از ۵۰۰ پیمانکار غیر نظامی غیر عراقی از مارس ۲۰۰۳ کشته شده اند (مقطعی که جرج بوش پایان خصومت ها را اعلام نمود). یک گزارش که به تازگی از سوی دولت ایالات متحده منتشر شده، حاکی از آن است که ۲۵ سنت از هر دلار در عراق صرف موارد امنیتی می شود.

محافظت از میادین نفتی برای ایالات متحده یک اولویت اصلی است، به خاطر این که درآمد نفتی نقش کلیدی در برقراری تثبیت موقعیت و نظام عراق دارد.

با توجه به برآوردهای رسمی و مستقل، درآمدهای نفتی ۹۸٪ از درآمدهای صادراتی عراق را تشکیل می دهد و حداقل ۹۰٪ درصد از بودجه ۲۱ میلیارد دلاری دولتی از این محل پرداخت می شود. اما حملات شورشیان علیه زیر ساخت های نفتی، میلیاردها دلار هزینه دربرداشته است و درآمدها را در مقطعی که قیمت های نفت افزایش شدید یافته بود، کاهش داد.

اما هنگامی که امنیت برقرار شود، سودهای حاصله ایالات متحده را قادر به کنترل صنعت نفت عراق خواهد کرد. اداره کردن یک حکومت و یا شورای انعطاف پذیر عراقی از اداره ی شرکت های نفتی چند ملیتی آسان تر است!

نتیجه گیری

واژه ی پایانی درباره صنعت نفت عراق " پاداش نهایی " است که بر اساس آن نفت عراق در زمان تیرگی بازار نفت، جلوه گر خواهد شد.

در یک دهه و نیم گذشته، ما تقریباً نیمی از کل نفتی که کره ی زمین می بایست عرضه کند را مورد استفاده قرار دادیم. خیر، ما درصد تمام کردن نفت نیستیم، اما در دوره ی طولانی قبل از به پایان رسیدن نفت، تولید این ماده در اوج خود قرار خواهد داشت. بعد از آن، استخراج نفت باقیمانده به صورت قابل ملاحظه ای دشوارتر و پرهزینه تر می شود.

برای تمام جهان، نقطه ی اوج (پیک) رویکرد سریعی است. کالین کمبل (Colin Camble) یکی از زمین شناسان برجسته ی جهان، برآورد کرده که نقطه اوج مصرف (پیک) جهان سال ۲۰۰۵ بوده است. به گفته ی کمبل مقدار متناهی نفت خام در جهان وجود دارد و صنعت ۹۰٪ از آن را کشف کرده است. (Los Angeles times, 2005)

به ازای هر بشکه نفت جدیدی که ما می یابیم، در واقع چهار بشکه نفت از قبل کشف شده را مصرف می کنیم. این معادله مقرون به صرفه نیست.

به ویژه نگران کننده تر این است که ایالات متحده مدت هاست با حداکثر توان به تولید نفت می پردازد و مصرف نفت آن نیز روز افزون است.

به صورت اجتناب ناپذیری ، اتکای ایالات متحده به نفت خارجی بیشتر خواهد شد. این امر نه تنها برای آمریکایی ها مهم است بلکه از مقطعی که ایالات متحده دستیابی به انرژی را به عنوان موضوعی در مقوله ی امنیت ملی -- با حضورش در خلیج فارس - به عنوان نقطه ی عطفی در منافع ملی بنیادینش ترسیم کرده است ، برای کل جهان نیز حایز اهمیت است.

از این رو ایالات متحده در مواجهه با مشکل تامین امنیت منابع جدید نفت هوشیار است . اما جهان تا سال ۲۰۱۰ میلادی نیاز ۵۰ میلیون بشکه نفت اضافی در روز خود را از کجا تامین خواهد کرد؟ خاورمیانه با دارا بودن دوسوم نفت جهان و پایین ترین هزینه ، جایی است که در نهایت " پاداش " در آن قرار دارد و عراق بیشترین ظرفیت را در پرکردن این شکاف در اختیار دارد.

فهرست منابع

- 1- Behzad Shahandeh , China Revamps Scene in Persian Gulf , The Korea Thought of Times , November 8 , 2005.
- 2-- Behzad Shahandeh , Political strategic Implications of Surge in Oil Demands on the Persian Gulf , Journal of Middle Eastern Affairs , Volume Five , Spring 2006 , Seoul , Korea .
- 3- - Behzad Shahandeh , China- Japan , The Energy Equation , The Journal of the Institute of the Middle East Studies , Volume 26-1 , 2007.
- 4- Linda McQuaig , Iraq's Oil , Znet on line , November 2005.
- 5- A rehabilitated Iraq , Scotland Sunday Herald , September 21 , 2005 .
- 6- Alexander Oil and Gas report analysis , June 12 , 2007.
- 7- Oppenheimer Quarterly Report , Fall 2005 , Washington.
- 8- Foreign Suitors for Iraqi Oil Fields , Published by Los Angeles Times , October 2004.
- 9- Slicing Iraq , Published by Christian Science monitor , September 2005.

- 10- Oil Companies in Iraq : A Century of Rivalry and War , November 2003 , Global Policy Forum , 2004 , New York .
- 11- U.S. Department of Energy , Energy Information Administration (EIA) , Iraq Country analysis , February 2007.
- 12- Iraq Oil Industry Threatened by Failure to Rebuild properly , T. Christian Miller , Los Angeles times , Sunday , October 2, 2005.
- 13- Lind McQuaig , Iraq's Oil , Op.Cit.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی